

V I N N Ý

K M E N

číslo 24

*Občasník Brněnské diecéze
Církve československé husitské*

prosinec / 2017

„Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti.“

J 15,5

Obsah

Úvodní slovo biskupa (<i>J. J. Dovala</i>)	4
Zamyšlení k Vánocům (<i>I. Pospíšilová</i>)	6
Eucharistická přítomnost (<i>P. Šandera</i>)	8
Reformácia a jej teologický prínos (<i>M. Devečka</i>)	12
Matěj Červenka – prostředník smíření a sjednocení (<i>J. Sladký</i>)	19
Tvrdość a pevnost (<i>M. Hvězda</i>)	22
Rozhovor s Michalem Devečkou	24
Vizitka náboženské obce Hovorany	29
Vzpomínka na Pražské jaro (<i>M. Kubíček</i>)	30
Modlitba (nejen) před volbou prezidenta (<i>P. Šandera</i>)	32
Doporučujeme	34
Pozvánka na Taize víkend smíření	35
Datový plán	36

Úvodní slovo biskupa

Milé sestry a bratři,

s příchodem adventu začíná nový liturgický rok. Je to tak správné, protože adventem vstupuje do světa Světlo – Kristus, živý Logos.

Tento rok jsme si připomínali pět set let od zahájení reformace, která navždy změnila historii křesťanství. Impulsem k dějinnému zvratu se stala zdánlivě banální věc – zveřejnění 95 tezí proti odpustkům od augustiniánského mnicha Martina Luthera. Velké a důležité věci v životě obvykle přicházejí nenápadně, až nepostřehnutelně.

Mnich Luther svým činem neplánoval spustit lavinu náboženských změn v Evropě. Chtěl vyvolat jen diskusi o správnosti, resp. morálnosti prodeje odpustků. Kola událostí se však roztočila a šla daleko za hranice prvotních Lutherových plánů.

Co vnímám na celé události jako největší a nadčasovou devizi, je myšlenka dynamiky, pohybu. Církev nemá usnout. Nemá se zabydlet v přesvědčení své vlastní neomylnosti. Nemá se kochat ve své síle, nemá být nástrojem mocných, nemá pronásledovat jedince s jinými názory, nemá odsuzovat, ale podepírat a vést. Lutherovým dloubnutím do nahnilé skořápky se otevřely všechny rány.

Reformace také nemá být jednorázovým aktem, ale trvalou součástí zdravého křesťanského společenství. Reformace je myšlenka, která je primárně vnitřní. Má se odehrávat v našem nitru,

v naší duši. Pak jde o metanoi (obrácení), která přináší trvalé změny a dobré plody. Vnější reformace bez vnitřního obrácení se k Pánu, nic neznamena. Proto dnes, po pětistech letech, vidíme, že zápal reformačního úsilí vprchal. Evropa se obrací k ateismu, ne ke Kristu. A to i kvůli nejednotě a malomyslnosti nás křesťanů.

V tomto čísle Vinného kmene si osobu Martina Luthera a jeho dobu připomeneme v historicko-teologickém medailonku br. faráře Michala Devečky. Ohlédneme se také za 60. výročí otevření chrámu Spasitele v Hovoranech. Můžete si přečíst rozhovor s br. farářem Devečkou. Čekají vás i další zajímavé texty, např. s tématem Vánoce.

Sestry a bratři, s příchodem adventu začíná nový liturgický rok, protože adventem vstupuje do světa Světlo. Radujme se a šířme dobrou zvěst o Kristově narození. Kéž náš vnitřní oheň bude ohněm pokoje, lásky a jednoty pro všechny.

Juraj Jordán Dovala, biskup

Zamyšlení k Vánocům

*I porodila svého prvorozeného syna,
zavinula jej do plének a položila do jeslí,
protože se pro ně nenašlo místo pod střechem.
Lk 2,7*

Ano, bylo to tak. Pro Spasitele se nenašlo místo pod střechem. Prostorem jeho zrození byl chlév a místo měkké postýlky byl k dispozici tvrdý žlab. Možná právě tato chudoba vadila těm, kteří betlémské dítě nepřijali. Ale ani tato skutečnost nemohla zhatit Boží plán. Zpráva o tom, že se nám narodil Spasitel, Kristus Pán, se utajit nedala. Stále znovu a znovu zní světem vánoční evangelium o Kristově zrození. Není to řeč lidská; to sám Bůh k člověku hovoří. I dnes (nebo právě dnes) jsou to slova, která potřebujeme slyšet: **„Nebojte se, hle zvěstují vám velikou radost.“**

Radost totiž našemu životu chybí. Jsme zavaleni zprávami o tom, co všechno se zdraží, že možná budeme pracovat jen 3 dny v týdnu za patřičně snížený plat, proslýchá se, že důchodci brzy nevyžijí ze svých důchodů, přibývá starých rodičů, na které děti nějak nemají čas. To všechno se omlouvá tím, že je krize: ekonomická, sociální a morální. A tak se pořádají různá setkání na evropské či celosvětové úrovni, která mají definovat, co tuto krizi způsobilo, a nalézt mechanismus, jak tento krizový stav řešit. Já sama za sebe si myslím, že tím skutečným důvodem našich krizí je skutečnost stará dva tisíce let: Pro Krista se nenašlo místo pod střechem. Nenašlo a dosud nenachází!!!

Poprvé jsem si tuto skutečnost uvědomila na hodině náboženství, kdy jsem dětem vyprávěla o darech, které Kristu přinesli mudrci od východu a jedno z nich se zeptalo: „Nebylo by pro Ježíška lepší, kdyby ho raději vzali k sobě domů?“

Ano, bylo. A bylo by to to nejlepší i pro nás. Vzít Pána k sobě domů! Když tam bude On, zavládne v našich domovech Láska. Rozhostí se tam pokoj a my konečně nebudeme mít strach. Strach ze sebe, ze svých slabostí, z lidského hříchu. Protože, tam, kde je místo pro Krista, tam je místo i pro každého z „nejmenších bratří“ a je jedno, zda jsou hladoví, žízniví, staří či jinak potřební.

Pán stále přichází. Ještě nenastal čas soudu. Pořád ještě žijeme v době, kdy Boží syn hledá místo v lidském srdci; aby nás proměnil a naše domovy naplnil pokojem a radostí. A tak to zkuste i vy. Neříkám vám, že máte otevřít dveře každému. Buďte obezřetní; je kolem nás mnoho dravých vlků. Namazaný chleba se však dá podat vždycky.

Že nemáte odvalu, že jste staří? Jsou i jiné možnosti. Začněme pro letošek třeba tím, že popřemýšlíme o tom, koho jsme „odstrčili“ na okraj svého života. Sousedku od vedle, známého, který nás našel a teď dožívá o samotě v domově důchodců... Jděte je pozdravit, přineste trochu cukroví, nebo kus voňavé ryby a právě toho vašeho salátu; v ten okamžik společně zakusíte, že zrozený Pán právě našel své místo pod vaší střechou a ve vašem srdci a vy prožíváte skutečně radostné svátky vánoční.

Iva Pospíšilová
farářka v Uh. Brodě, Bzenci a Kyjově

Eucharistická přítomnost ***Nad Komentářem k Základům víry***

Jedním z témat, jimiž se Stručný komentář k Základům víry také zabývá, je Kristova přítomnost ve večeři Páně¹. Dokonce podle zpráv o závěrečném zasedání VIII. sněmu podávaných sekulárními médii šlo o téma nejdůležitější.

Otázka eucharistické přítomnosti představuje skutečně centrální téma. Jedná se tu o ústřední tajemství Pána a církve. Na jednu stranu cítíme potřebu o něm mluvit, na druhou si právě tu uvědomujeme svou nedostatečnost. Náš jazyk a naše představivost tu narážejí na své hranice. Pokusím se přiblížit sněmovní formulaci k této otázce. Prosím čtenářky a čtenáře o trpělivost a shovívavost.

Nejprve se však podívejme na biblická slova ustanovení. Nemohu je zde probrat v šíři, jakou by zasluhovala. Zaměřím se na větu: **„To konejte na mou památku.“** (L 22,19 a 1K 11,24-25) Biblisté zdůrazňují, že biblická památka nepředstavuje jen úkon paměti (tedy připomínání si něčeho či někoho minulého). Je to víc. **„Památka“** v Bibli znamená zpřítomnění spásné události. Kdyby to neznělo tak nezvykle, mohli bychom onu větu ze slov ustanovení večeře Páně překládat: **„Takto mne zpřítomňujte.“**

Starozákonním protipólem večeře Páně je velikonoční večeře – hod beránka a nyní seder. Rodiny slavící seder neprožívají vyjití z Egypta jako minulou událost. Pro ně se to děje teď. Podobně pro slavící obec není Kristus minulou osobou, nýbrž je živý – tady a teď – s námi.

Naše církve na posledním sněmu tedy mimo jiné formulovala – doplnila – upřesnila své učení o večeři Páně. Co tedy tímto sněmovním usnesením o večeři Páně vyznáváme?

„Církev československá husitská vyznává reálnou přítomnost Krista ve svátosti večeře Páně.“ To je důležité vyznání. V něm se vyjevuje identita církve. Současně je to také důležitý signál

---

¹ Stručný komentář k ZV a některým jejích formulacím IV, 9 a 10

do ekumeny a světa. Reálná (skutečná) přítomnost znamená, že Kristus – vzkříšený a oslavený Pán – je způsobem večeře Páně, tj. v lámání chleba a podávání kalicha, skutečně přítomen a jedná. Slavením a přijímáním večeře Páně se skutečně podílíme na Kristu a jeho spásném díle a on na nás. Není to tedy „jako“, náznakem a podobenstvím nebo projevem naší touhy (přáním, aby to tak bylo), ale ono to skutečně je. Děje se – tady a teď.

Osobní rozměr eucharistické přítomnosti vyjadřuje následující věta: „**Kristus Ježíš se svým spásným dílem, stává se na základě příslibu mocí Ducha svatého v liturgickém jednání církve osobně a zcela jedinečně přítomným.**“ Zdůrazňuje se ono „**osobně**“. Přítomným se stává on sám – náš Pán. Není to přítomnost věci, nýbrž osoby. Osoba představuje vždycky tajemství. Osobu nikdy nemáme ve své moci. Můžeme se s ní setkat a poznat ji jen tehdy, jestli se nám sama otevře a my jí. Osoba je TY. To platí o každém člověku. V umocněné míře o Ježíši Kristu. V něm se setkáváme s Bohem a Bůh s námi.

Kristus se stává „zcela jedinečně“ přítomným. Tento výraz se pokouší možná neobratně (jinak to ani nejde) vyjádřit mimořádnost této přítomnosti. Přítomnost Pána v eucharistii je paradoxní, tajemná a neuchopitelná. Vzkříšený Pán svou mocí je přítomen skrze církve ve světě. Centrem této jeho přítomnosti se stává hostina. Pán je přítomen všude, ale jakoby „**nejvíc**“ v hostině církve. Jak tento paradox teologicky vyjádřit? Naše teologické pojmosloví pro tuto skutečnost užívá výrazu „**kvalifikovaná přítomnost**“. Základy víry hovoří o tom, že „**při společné večeři Páně je Kristus přítomen obci jako hlava svého těla zvlášť významným způsobem...**“ (ZV, ot. 330). „**Kvalifikovaně**“, „**zvlášť významným způsobem**“, „**zcela jedinečně**“: to jsou způsoby (myslím, že oprávněně a vhodně), jimiž se naše tradice snaží vyjádřit eucharistické tajemství.

Kristus zpřítomňuje sebe sama mocí Ducha. Náš podíl na tomto tajemství zpřítomnění spočívá v tom, že jednáme na Pánovu památku, jak on ustanovil. A skrze Ducha se v našem eucharistickém konání zpřítomňuje sám Pán.

Důležitý je další charakter této přítomnosti. „**Dává se Otci i lidem a jedná ke spáse všech.**“ Zpřítomňuje svou obětující se lásku. Odborně se jí říká kenotická láska. Od řeckého kenún (doslovný překlad „zmařit“ či „vyprázdnit sebe sama“ ve významu vzdát se sebe sama) použitého ve starobylém hymnu o Kristu (*Fp 2,7*). Kristus se vydává – obětuje. A toto se stává přítomným každým slavním večeře Páně.

„**Křesťanské obce i jednotliví křesťané mají skutečnou účast na Kristu a jeho díle spásy.**“ Znovu se zdůrazňuje skutečná účast – sdílení. Máme podíl na Kristu a on na nás. Není to pouhé přání, nýbrž skutečnost. Tato skutečnost má charakter vztahu. Podíl – účast (řecky koinónia, latinsky communio) je nejhlubším možným vztahem. Proto přijímání ústí do společného vyznání: „**Jsme živi, avšak již ne my. Žije v nás Kristus.**“ (*vzato a upraveno z Ga 2,20a*). Velmi doporučuji rozjímat tato slova a v jejich světle celé dějství večeře Páně.

Základy víry konstatují, že Kristus je přítomen těm, kdo věří a vírou jej přijímají (*ZV, ot. 331*). Je přítomen v církevní obci jako hlava ve svém těle. Tělem Kristovým je tu církev, která slaví a přijímá eucharistii. Podle Základů víry však Kristus není přítomen v chlebě a víně (*ZV, ot. 332*). O tom se již dlouho v církvi diskutovalo. Důraz na slavicí společenství a konání církve je jistě správný. Eucharistie a konání Ježíšovy památky, církve, Kristus a Duch jsou tu jistě úzce spojeni. V jakém poměru k přítomnému Kristu však jsou chléb a kalich s vínem? Vzpomínám si na velmi dlouhé debaty v naukovém výboru. Vlastně šlo o hledání vhodného slova. Do poslední chvíle jsme hledali. Ne že by nás žádná nenapadala. Ale šlo o to najít slovo nejvhodnější. Dokonce ještě těsně před jednáním sněmu. Poslední věta oddílu o eucharistické přítomnosti se dolaďovala, jak si účastníci snad vzpomenou, ještě na zasedání generální synody a ve sněmovním plénu samotném. Konečná formulace zní: „**Chléb a kalich s vínem jsou znamením a potvrzením Kristovy svátostné přítomnosti ve společenství církve slavící večeři Páně.**“ Znovu se tu zdůrazňuje a potvrzuje vazba živly - eucharistie - slavicí společenství. Večeře Páně je slavností církve jako Kristova těla.

Jako nejvhodnější z diskuse nakonec vzešla slova: „**znamení**“ a „**potvrzení**“. V diskusi se objevovaly ještě jiné výrazy např. „**médium Kristovy svátostné přítomnosti**“. Škoda, že tento výraz je zatížen jinými významovými souvislostmi. Po schválení sněmovní formulace jsem si vzpomněl na ekvivalent výrazu médium, který používal prof. Trtík, a to: „**svátostný prostředek**“. Ano, to je přesně ono. Kristus je přítomen. Pro nás je tato přítomnost neuchopitelná. Zprostředkovává nám ji chléb a kalich s vínem. Avšak i výrazy „**znamení**“ a „**potvrzení**“ mají své oprávnění a ukazují se jako velmi vhodné. Zvlášť výraz „**znamení**“ má biblický původ a také byl používán v tradici ekumenické církve. Odkazuje nad sebe na neviditelnou skutečnost a současně má na ní samotné účast. Právě chléb a kalich jsou znamením přítomného Pána a tuto přítomnost nám smyslově zprostředkují.

S tím souvisejí možná ještě další otázky: Např. je přípustné říkat při podávání večeře Páně slova „**tělo Kristovo**“ a „**krev Kristova**“? Při vysluhování večeře Páně má kněz podle současné bohoslužebné knihy říkat: „**Bůh s tebou v Kristu, bratře – sestro,**“ nebo „jiná vhodná slova“. Myslím, že je vhodné říkat také „**tělo Kristovo**“, „**krev Kristova**“. Předně jsou to slova biblická, pak také tradiční a ekumenická (viz např. dokumenty Leuenberského společenství², nyní GEKE, jehož se naše církev stala členem). Nejsou v rozporu s naším pojetím eucharistie. Prostřednictvím těchto darů máme skutečný podíl na těle a krvi Pána, tak jak je to např. vyjádřeno apoštolem Pavlem (1K 10,16).

Způsoby podávání večeře Páně, např. zda v řadě či v kruhu kolem stolu, zda do úst či do ruky, zda napítí se z kalicha či namočení hostie a další, jsou otevřené a během dějin se proměňovaly podle měnící se situace církve a jejích možností. Nejsou podstatné. Mají být uspořádány tak, aby odpovídaly ustanovení Pána a nejlépe vyjadřovaly jeho tajemství a současně také odpovídaly soudobé kultuře.

Petr Šandera, farář v Kuřimi

---

² Zejména dokument Večeře Páně v učení a praxi z roku 1994. „Při večeři Páně se nám s chlebem a vínem dává sám Ježíš ve svém těle a krvi.“ II, 1

Reformácia a jej teologický prínos

Michal Devečka

Sola gratia:

Na začiatku si musíme uvedomiť, že reformácia, to nie je len 95 téz a Lutherov boj proti odpustkom. V tej istej dobe (rok 1518 až 1519) Luther píše veľa vecí aj po jeho pochopení človeka pred Bohom. Čo môže človek zo svojich prirodzených síl smerom k Bohu vykonať? Luther po svojich krízach (kríza o pomoci skutkami, kríza o pomoci zásluh svätých, kríza o sviatosti spovede) na základe štúdia Pavlových listov a s pomocou Erazmovej Novej zmluvy zisťuje, že človek nemôže a dokonca nemusí smerom k Bohu nič vykonať. Všetko je čistá a nezaslúžená milosť. Stredovekí nominalisti napr. tvrdili, že človek sa má aj pred tým, než mu Boh daruje zachraňujúcu milosť, snažiť konať dobro z prirodzených síl (*facere quod in se est* – robiť to, čo je v tebe), lebo suverénny Boh môže prihliadnúť na jeho snahu a obdариť ho spásnou vierou a milosťou.

Človek sa tak mohol snažiť ešte pred tým, než veril a bol obdarený spásnou milosťou od Boha, nakloniť si Boha na svoju stranu, kvôli svojim dobrým snahám. Tak ako to chápal Luther, človek ani keď bol veriaci, nemal vo vtedajšom pochopení poriadku spásy nikde istotu počas pozemského života, že bude vo večnom kráľovstve. Boh mu daroval milosť, s ktorej pomocou mal veriaci konať dobré skutky. Tieto skutky vykonané s pomocou Bohom danej milosti a vo viere Boh uznal za platné zásluhy veriacemu. Chápalo sa to tak, že Boh korunoval len svoje vlastné dielo v človeku, lebo bez tej milosti by človek žiadny taký skutok nemal silu vykonať. Istý limit z milosti vykonaných dobrých skutkov (jednoducho povedané) bol popri viere nutný na vstup do neba.

Tak to vnímal Luther, že človek v tomto katolíckom systéme nemal nikdy istotu počas svojho života, či v tom nebi nako niec bude. Lutherovo reformačné učenie o milosti však urobilo jednu krásnu vec: prehlásenie človeka Bohom za ospravedlneného presunul Luther z konca poriadku spásy na začiatok: Je to Boh, ktorý z počutého slova mocou Ducha zapalauje vieru; bez akéhokoľvek nášho pričinenia a bez mojich zásluh a hodností mi je cez vieru oblečený plášť Kristovej spravodlivosti, som pred Bohom samotným Kristom prehlásený za spravodlivého, hoci pod tým plášťom sa skrýva nepolepšiteľný hriešnik (simul iustus et peccator – zároveň ospravedlnený a zároveň hriešnik). Boh ma teda nespasí preto aký som, ale napriek tomu aký som, a to plne nezaslúžene.

Vôľa človeka a predurčenie (predestinácia)

Luther veľakrát píše, že ľudská vôľa je tak zajatá hriechom, že je mŕtva ako poleno. Nieкто musí prísť a to poleno preložiť z miesta na miesto. Samo sa preložiť nedokáže. Takto je ľudská vôľa vo vzťahu k Bohu a ponúkanej milosti pure passiva (úplne pasívna). Nedokáže urobiť nič. Luther ide vo svojom antropologickom pesimizme tak ďaleko, že obnoví rokmi starý spor o predestinácii. Toto ja osobne vidím ako najväčšiu slabinu Lutherovej teológie milosti. V záujme vyhnúť sa akémukoľvek skutku, ktorý by vyšiel smerom k Bohu zo strany človeka, Luther začal tvrdiť, že ani len povedať vedome na ponúkanú spásu Bohu áno nie je z našej sily. Potom logicky uviazol v paradoxoch dávneho sporu o predestinácii: tak ak je to celé závislé na milosti a na Bohu, tak Boh sám rozhoduje, koho obdarí spásnou vierou, a tým pádom koho zachráni. Humanista Erasmus Rotterdamský, ktorý v Lutherovi najprv videl nádej na zmenu európskeho kresťanstva, Luthera varuje, že takéto poňatie viac problémov ponúka, než rieši, ale Luther trval na svojom.

Takto je Luther paradoxnou postavou v jednej z centrálnych otázok reformácie: otázky o povahe ľudskej vôle a o tom, ako sa deje spása človeka.

V našej cirkvi z Lutherovho poňatia milosti ostalo toho mnoho, ale vnímam to tak, že mnohí kolegovia, vrátane mňa, sme toho názoru, ktorý hájil proti Lutherovi Erazmus: Človek pre svoju spásu môže urobiť „non nihil“ (nie nič) – o máličko menej ako nič: dokáže ponúkanej spásy z Božej ruky vedome zo svojej sily povedať áno, alebo nie. Takáto minimálna sloboda bola človeku ponechaná napriek jeho hriechnosti. Lutherovo sola gratia (jedine milosťou) však nepripúšťalo ani túto minimálnu činnosť na strane človeka. Zamoťal sa vo svojich argumentáciách, rovnako ako Augustín, a tvrdil, že Boh si niektorých pred stvorením sveta vyvolil ku spaseniu. Po páde sú všetci ľudia masou hodnou zatratenia, a tak už v tom je milosť Božia, že niektorých z nich plne nezaslúžene spasí svojou milosťou. K tomuto radikálnemu poznaniu milosti bez tej najmenšej činnosti na strane človeka Luther došiel už pri štúdiu Pavlových listov Galatským a Rímskym.

Odpustky a učenie o pokladnici zásluh

Až tvorivosť ľudí, ktorý za ním – ako wittenberským farárom a profesorom – chodili s lístkami odpustkov, dala Lutherovi impulz písať a diskutovať aj o otázke, koľko toho človek pre svoju spásu dokáže urobiť. On, ako augustiniánsky mních, pochopiteľne, staval na Augustínovi, ranokresťanskom teológovi, ktorého spisy sú tiež plné paradoxov. Ľudia prichádzali za Lutherom s odpustkami a rôznym domýšľaním ich pôsobivej moci; predavači odpustkov úmyselne nekázali o potrebe sa vyspovedať a mať ľútosť nad hriechmi, a takto ľudia prichádzali za mladým Lutherom. On, ako zodpovedný pastier svojho stáda, sa nestíhal čudovať, čo za hlúposti sa to údajne kážu a spájajú s odpustkami. Odpustok mal oficiálne moc len skrátiť časné tresty v očistci, nie skrátiť tresty pekla a večného zatratenia. Ľudia to však bežne chápali tak, že keď si kúpia odpustok, sú plne zmierení s Bohom a pôjdu okamžite do neba. Pápežovi bola daná moc rozdeľovať nadbytočné zásluhy Krista, Márie, apoštolov a svätých ako dobrodenia a pomoc bežným veriacim formou odpustkov. Proti tomuto Luther ostro protestoval. Pápež nemá

takúto moc! Zmierenie s Bohom človek predsa môže dosiahnuť milosťou cez vieru a s kajúcim srdcom. Celý život človeka má byť ustavičným pokáním vo viere – tak znie 1. Lutherova téza.

Po vzore vtedajších vzdelancov chcel učení diskusiu za ztvorenými dverami na otázky pokánia, pápežskej moci nad očistením a o moci odpustkov. Bežná prax bola zostaviť latinské tézy a vyvesiť ich na verejné priestranstvo. To sa rovnalo výzve na diskusiu.

Reformácii veľmi pomohla kníhtlač. Tieto tézy sa dostali k miestnemu tlačiarovi, a o pár týždňov kolovali v latinských otiskoch po celom Sasku. Potom boli preložené do nemčiny a mohli ich počúvať aj negramotní nemeckí sedliaci, ktorí sa dávno cítili vykorisťovaní Rímom. Pápež Leo X. situáciu skutočne podcenil a nezasiahol včas. V priebehu r. 1518-1519 sa Luther už stáva nemeckým Herkulom – verejne známym hrdinom v boji proti vykorisťujúcej moci Ríma na nemeckom národe.

Ďalšia zásadná vec je odmietnutie pápežstva

Ako narastal Lutherov spor s Rímom, Rím začal konať čoraz tvrdšie kroky. Luthera chcel umlčať, alebo zviazaného súdiť na procese. Luther sa pochopenia nedočkal, lebo pápež nemohol pripustiť nahlodávanie kšeftov: stavala sa bazilika sv. Petra, pápež predal za 10.000 zlatých úrad mohučského arcibiskupa Albrechtovi z rodu Brandenburgov, a na oplátku povolil Albrechtovi po dobu 8 rokov na území svojej arcidiecézy nahradiť si straty ziskom z odpustkov. V r. 1518 už pápež chápe, že Luther je omnoho väčší problém, než si myslel. Luther postupne začína uvažovať o tom, že pápežstvo nemá božský pôvod – neustanovil ho Kristus de iure divina (z Božieho práva). Je to ustanovizeň ľudského pôvodu. Pápež teda nie je zástupca Krista na zemi. Pápež ak už, tak je len primus inter pares – prvý medzi rovnými. Luther potom napr. v Lipskej dišpute odmieta uznať, že pápež je najvyššia inštancia výkladu Písma, dokonca tvrdí, že koncil sa môže myliť. Obhajuje tézu, že pápež nemá moc zväzovať hriechy na nebi – teda ak uvalí kľatbu alebo exkomuniká-

ciu, nerovná sa to ceste do pekla. Okolo r. 1520 už Luther zastáva tézu, že pápež Leo je antikrist a Rím je sídlom diabla. Luther je jeden z mála ľudí, ktorí si do jeho doby dovolili tvrdiť, že rímska cirkev nebola od nepamäti povýšená nad ostatné. Odmietol exkluzivizmus vtedajšej katolíckej náuky, že poslušnosť pápežovi a príslušnosť k rímskej cirkvi sú podmienkami ku spáse (extra Ecclesiam nulla salus – mimo Cirkvi niet spasenia).

Redefinícia kňazstva

Kňaz je pre Luthera len rite vocatus (právoplatne povolaný) služobník Božích služobníkov. Nemá žiadnu vyššiu moc, ani takú magickú moc, akou je moc premieňať chlieb a víno v telo a krv Pána. Luther odmietol hierarchizmus katolíckej cirkvi a stupňovité svätenie (jáhen nižšie, farár vyššie, biskup vyššie a pápež najvyššie). V Lutherovom poňatí nejde o svätenie, ale o povolanie jáhna, kňaza či biskupa cirkvou byť služobníkom ostatných. Reformácia zrušila rády a kláštory, lebo Luther a jeho spolupracovníci videli v mníšskych sľuboch záslužníctvo a Luther sa nakoniec priklonil k názoru, že duchovenstvo má byť príkladom aj po stránke manželstva a rodiny a sám sa oženil.

Kritika sviatostného systému

Sviatosti boli pre Luthera úplným centrom diania cirkvi hneď po kázanom Slove. Sviatosti chápal ako prostriedky nepodmienenej milosti, ktorú Boh na základe svojho sľubu sprostredkúva veriacemu ľudu cez viditeľné znaky. Prehodnotil 7 klasických sviatostí a nakoniec ponechal z nich len dve. Za kritérium sviatosti uznal toto: 1. musí byť ustanovená samotným Kristom, 2. musí mať jasné zaslúbenie od Boha, 3. musí mať viditeľný znak, ktorým sa sprostredkúva milosť a Bohom sľúbené zaslúbenie.

Odmietol preto napr. manželstvo, lebo nemá viditeľný znak; posledné pomazanie, lebo ho neustanovil Kristus; pokánie, lebo nemá viditeľný znak a grécke „metanoieite“ znamená zmeňte mys-

lenie resp. postoj, oproti latinskému „penitentiam agite“ (pokánie čiňte), ktorým sa odôvodňovala sviatosť pokánia v rímskej cirkvi. Ostali mu len 2 sviatosti, a to Večera Pánova a krst.

Otázka prítomnosti Krista vo Večeri Pánovej bola tak centrálnou vecou pre Luthera, že hoci mohol r. 1529 vytvoriť alianciu s Kalvínom a Zwinglim, odbil ich s tým, že v tejto otázke sú iného ducha, nech idú domov. V r. 1520 svojim spisom „O babylonskom zajatí cirkvi“ tvrdí, že rímska cirkev uviedla v otázke sviatostí ľudí do zajatia tým, že nad nimi vyhlásila úplnú kontrolu a dezinterpretovala ich. Svoje poslanie videl v tom vyviesť ľudí z tohto zajatia a ukázať im, ako ich cirkev aj v takto kľúčovej otázke zotročuje a zavadza (napr. že za isté sviatostné úkony bolo nutné platiť atď.).

Zo spoločenského prínosu reformácie vidím najmä nasledovné:

Rozvoj vzdelanosti nižších tried

Luther svojim tvrdením, že Písmo je dostatočne jasné na to, aby s pomocou Ducha svätého pochopil aj sprostý sedliak, podnietil k rozšíreniu vzdelanosti pre nižšie vrstvy. Písmo vykladá samo seba – tak tvrdil Luther, a preto bolo nutné, aby ľud Písmo čítal a vzdelával sa v ňom. Najprv ale Písmo musel ľud mať vo svojej materinskej reči. Luther si túto prácu, ako profesor biblistiky, dal počas svojho núteného skrývania sa na hradoch Wartburg a Coburg, a v polovici 20. rokov dokončil preklad Biblie do nemčiny. Nebol to prvý preklad do nemčiny, ale prvý, ktorý sa vďaka postave a charizme Luthera stal knihou na stole každej sedliackej rodiny, ktorá sympatizovala s Lutherom. Luther použil ľudový jazyk k svojmu prekladu a toto dielo je považované za kľúčové pri rozvoji modernej nemčiny a pravopisu. Ale späť k tej vzdelanosti pre široké masy. Luther vedel, že k úspechu reformácie potrebuje získať nemeckú šľachtu, a tak píše svoj známy spis „Kresťanskej šľachte nemeckého národa“. Tu napr. obhajuje rozšírenie základného vzdelania aj pre dievčatá a malo by byť panovníkovým záujmom dbať na vzdelanosť svojho ľudu.

Luther napr. ku koncu 20. rokov spisuje Malý katechizmus, čo bol plagát, ktorý mal visieť v každej domácnosti a otec rodiny mal podľa neho vyučovať deti základy kresťanskej viery.

Luther a právny štát:

S Lutherom sa spája aj prechod od feudálnych štátov k štátom moderným. Luther sám nenávidel peniaze a radšej mal výmenný obchod. Jeho názory, ako by sa mal dobrý panovník správať kresťansky k svojmu ľudu, však dávajú základy občianskych práv a berú absolútnu svojvoľnú moc panovníkovi z ruky. Luther teda prispel aj k rozvoju občianskeho práva. Luther však ešte – jemu na škodu – drží staromódnu vieru, že vrchnosti sú ustanovené samotným Bohom, a vzbura proti vrchnosti je vzburou proti Bohu. Búriť sa preto neprichádza do úvahy. Najmä ozbrojené vzbury sedliakov veľmi ostro odsúdil s tým, že vošiel do nich sám diabol, ktorý pochodje poliami, a kresťanský panovník má svätú povinnosť zasiahnuť – bodáť a rezať. Tieto myšlienky vyjadrené v spise Proti sedliackym hordám sú Lutherovým zlyhaním obrany ožobračovaného ľudu. Týmto spisom Luther a reformačné myšlienky stratili podporu mnoho desiatok tisícov sedliakov a Luther sám ľutoval, že dovolil týmto spisom vojskám šľachticov zmasakrovať desaťtisíce sedliakov.

Z pohľadu dnešnej právnej vedy je Luther obrovským prínosom pre svoj pacifistický postoj, kde bránil len možnosť obrannej vojny. Uvedomoval si, že Kristovo „nastav i druhé líce“ sa môže plne uplatňovať len v živote mňa ako jednotlivca – ak konám ja za seba samého. Ak však konám ako manžel, otec, brat či knieža, mám pred Bohom podľa Luthera svätú povinnosť brániť životy ostatných, hoci si môžem sám za seba zvoliť obetovať ten svoj život pre druhých. Neboli to teda za života Luthera nikdy luteráni, ktorý by vyvolali vojnu.

Br. Matěj Červenka – prostředník smíření a sjednocení

Jiří Sladký

V tomto článku si představíme jednoho z významných biskupů Jednoty bratrské 16. století, jehož hlavní snahou bylo hledat cestu k jednotě mezi jednotlivými směry domácí i světové reformace.¹

Matěj Červenka zvaný též Erythraeus se narodil 21. února 1521 v Čelákovících. Jeho rodiče patřili mezi věrné podobojí, přesto však čelákovické prostředí bylo silně ovlivňováno sborem Jednoty bratrské z nedalekého Brandýsa nad Labem. Už jako dítě navštěvoval mladoboleslavskou bratrskou školu, kde si nadaného mládence všiml br. Jan Roh z Domažlic a již v patnácti letech ho poslal na studia do Wittenberku², kde se mladý Matěj stal žákem samotného Luthera. Po studiích byl ustanoven pomocníkem bratrského biskupa Jana Augusty.

Již jako devatenáctiletý byl Matěj hlavně kvůli svým diplomatickým schopnostem a znalostem německého jazyka vyslán spolu s bratrským poselstvem do Vratislavi k luteránskému teologovi Dr. Janu Hessovi. Úkolem poselstva bylo „vyvrátit Hessovi jeho nesprávné domněnky o Bratřích a náležitě ho informovat o učení a mravech Jednoty bratrské, jakož i získat jeho souhlas s „Apologií bratrskou“ z roku 1538, k níž napsal svůj úvod sám Martin Luther a na jejímž podkladě chtěli Bratři dosáhnout milosti u krále Ferdinanda I.“³

Pro budoucnost Jednoty byly ovšem mnohem důležitější styky s Martinem Bucerem a s ostatními štrasburskými teology. A opět

¹ KAŇÁK M., Význačné postavy Jednoty bratrské a jejich dílo, Praha 1957, s. 144.

² ŘÍČAN R., Dějiny Jednoty bratrské, Praha 1957, s. 177-178.

³ KAŇÁK M., Význačné postavy Jednoty..., s. 145.

byl pro tuto důležitou misi vybrán br. Červenka, který se zde setkal i s mladým Janem Kalvínem, se kterým hovořili mimo jiné i o valdenských, k nimž se Kalvín původně hlásil.⁴ Červenka byl ve Štrasburku při jednáních mimořádně úspěšný, což mělo za důsledek postupný odklon v Jednotě od luteránství ke kalvinismu.

Když nebyl br. Červenka na cestách, působil u br. Augusty v Litomyšli jako jeho pomocník. Kolem roku 1544 zde dosáhl jáhenského svěcení a začal pracovat jako bratrský archivář. Především se věnoval sestavování bratrských foliantů. Jenomže mezitím přišel bouřlivý rok 1547 a s ním povstání českých stavů, kdy byl proti Bratřím „obnoven Jakubský mandát, sborům zakázána všechna činnost, Bratří donucováni k přestupům do církve podobojí, stíhání dlouhým vězením, jestliže neposlechli.“⁵ V létě 1548 pak byli králem vypovězeni z Čech a mnoho členů Jednoty odešlo do emigrace, zejména do Polska a do východních Prus.

Lze říci, že vliv Jednoty se záhy projevoval na polském i německém obyvatelstvu, a tak, když začal růst počet jejich členů v emigraci, byl roku 1550 povolán do Pruska i br. Červenka, který rok předtím získal kněžské svěcení. Po několika letech působení v Prusku, kdy „se prý velmi osvědčoval a získával všude další přívržence Jednotě“⁶, byl roku 1553 zvolen za biskupa a jeho trvalým sídlem se stal Přerov. Byl velmi pečlivým hospodářem a s jistotou můžeme tvrdit, že za jeho působení tamní sbor neobyčejně vzkvétal. Zde br. Červenka přeložil žaltář a sestavil souhrn bratrského bohosloví. Při tamní škole dokonce zavedl tehdejší bratrskou novinku – mateřskou školkou.⁷

---

⁴ K rozhovoru mezi Červenkou a Kalvínem ve Štrasburku viz blíže ŘÍČAN R., Dějiny Jednoty bratrské, s. 162-163.

⁵ ŘÍČAN R., Dějiny Jednoty v přehledu, in: Jednota bratrská 1457-1957, Sborník k pětistému výročí založení, Praha 1956, s. 40.

⁶ KAŇÁK M., Význačné postavy Jednoty..., s. 148.

⁷ MOLNÁR A., Českobratrská výchova před Komenským, Praha 1956, s. 32.

Diplomatické povinnosti však často odváděly br. Matěje z jeho biskupského sídla. Roku 1555 zastupoval Jednotu bratrskou na synodě v polském Pinčově. Mimo to vedl dlouhá vyjednávání s polskou větví Jednoty, účastnil se mnoha schůzí v cizině i doma a vedl literární polemiky s různými odpůrci Jednoty. Ale jinak se lze dočíst, že „br. Červenka žil uprostřed svých bratří a sester všemi milován, ctěn a obdivován.“⁸

Nakonec právě jemu připadl ten nelehký úkol smířit Jednotu bratrskou s bratrem Janem Augustou propuštěným po šestnácti letech z vězení. Augusta totiž velice nelibě nesl, že během jeho dlouhého žaláře si Bratří bez jeho vědomí zřídili další biskupy. K dohodě došlo, přičemž největší zásluhu na tom měl jeho nástupce, diplomat a prostředník smíření biskup Matěj Červenka.

Na konci jeho života se v Přerově objevily spory mezi bratrskou a utrakvistickou školou, hlavně proto, že bratrská škola vzhledem k vyšší kvalitě vyučování a velkému rozkvětu vyvolávala ve městě závist.⁹ Červenkova obhajoba byla úspěšná a proto se tato škola mohla nadále nerušeně rozvíjet.¹⁰

Zcela nečekaně uprostřed práce zastihla 13. prosince 1569 br. Červenku náhlá smrt, která v pouhých čtyřiceti osmi let jeho věku přerušila jeho celoživotní snahu o usmíření Jednoty s ostatními křesťanskými církvemi i jeho úsilí o to být prostředníkem sjednocení mezi světovými reformačními proudy.

---

⁸ KAŇÁK M., Význačné postavy Jednoty..., s. 150.

⁹ K tomu podrobněji MOLNÁR A., Českobratrská výchova před..., s. 138-140.

¹⁰ Viz Odpověď B. M. Červenky, in: MOLNÁR A., Českobratrská výchova před..., s. 142-146.

Slyšel jsem, že na strojních fakultách technických vysokých škol mají studenti respekt z předmětu, který se zabývá pružností a pevností materiálů. Skutečně se jedná o sofistikovanou oblast lidského vědění a umu, když si uvědomíme, že materiály mohou být bez přestání namáhány v nepřetržitém provozu zařízení, které je obsahují. Vynalézt odpovídající materiál, který zátěž vydrží, odpovědět na otázku, kdy bude třeba součást z daného materiálu vyměnit, nebo určit, jak často ji bude nutné kontrolovat, může být velmi obtížné. Materiál si musí udržet dostatečnou pevnost, aby zaručil odpovídající tvar součásti nutný pro funkci zařízení, zároveň však musí být dostatečně pružný, aby se při zátěži součást nezlomila. Toto téma se tedy zdá být pro strojnictví poměrně klíčové a pokládat si otázku, jaké vlastnosti má mít materiál použitý pro výrobu strojů, se zdá být nezbytné.

„Všecko je dovoleno“ – ano, ale ne všecko prospívá. „Všecko je dovoleno“ – ano, ale ne všecko přispívá ke společnému růstu.
1K 10, 23

Pokud bychom si představovali sami sebe jako pouhé součásti obecné církve, kterou bychom tak zjednodušili na pouhý organismus nebo soukolí, hrubě bychom zjednodušovali. Přesto se každý z nás určitě považuje za platného člena místního společenství, náboženské obce nebo diecéze. Můžeme to dokonce až přehánět se svou nezastupitelností, protože naše role ve společenství může vytvářet viditelné projevy jeho života. Tyto projevy se pak mohou zdát, nebo mohou skutečně být, velmi důležité. Ať tomu tak je nebo není, je zřejmě neoddiskutovatelné, že by naše nepřítomnost společenství o nějaký aspekt ochudila. A jsme-li takto důležité pro fungování církve, jaké bychom měli mít vlastnosti? Máme být pružní, máme být pevní nebo máme být jiní?

Má-li něco odolat vnějšímu tlaku, musí na tento tlak dokázat pružně reagovat. V souvislosti s člověkem pod zátěží je dnes poměrně moderní mluvit o flexibilitě. Živý organismus je skutečně schopen podvolit se tlaku a svůj potenciál realizovat v jiném místě, kde už tlak není nebo alespoň není tak silný. To určitě zaručuje obecný růst, ovšem v žádném ohledu to nemůže zaručit růst všech jedním společným směrem. Bude každá reakce na vnější tlak vedoucí ke změně vždy přínosem pro celý organismus? Má se součást pod tlakem přesunout někam jinam? Záleží nebo nezáleží na tom, jakou funkci součást plnila? Vadí nebo nevadí, když rezignuje na svůj původní účel a bude se snažit zintegrovat někde jinde, možná i na úkor jiných součástí?

Na první pohled by se mohlo zdát, že dobrou vlastností materiálu je tvrdost. Tvrdé vydrží. Tvrdé se nerozdrolí. Tvrdé, pokud není zrovna křehké, nezmění svůj tvar. Stroj bude určitě dlouho fungovat, budou-li jeho součásti z tvrdého materiálu. Bude ale takový stroj k užítku? Určitě ano, takové diamantové ostří pily se hodí, potřebujeme-li si poradit s opravdu tvrdým materiálem. Ovšem chtěli bychom se ve sprše umývat tvrdou houbou? Potíž může nastat i v okamžiku, kdy ne všechny součásti soukolí budou ze stejné tvrdého materiálu. Ty měkčí se o ty tvrdší obrousí a stroj zůstane stát. Tvrdost je možná někdy na místě, někdy se ale vůbec nehodí.

Trochu jsem pozapomněl na druhou vlastnost, kterou se zabývají nastávající strojní inženýři. Když však přemýšlím o tom, že studenti se věnují oběma vlastnostem, pružnosti a pevnosti materiálů najednou, napadá mě, že tak jako se některá vlastnost někdy hodí a jiná ne, budeme muset možná i vlastnosti samotné posuzovat v jejich vzájemném vztahu. Pokud je žádoucí, aby součást zůstala pevně stát na svém místě, jakým způsobem zabránit její destrukci, pokud se její vnější podmínky změny a součást už nevyhovuje? Má být právě tak tvrdá, aby neobrousila sebe ani ostatní? Má být právě tak pevná, aby vydržela na svém místě? Má být právě tak pružná, aby při ohybu nebránila ostatním?

Možná je to jen příliš primitivní přemýšlení o příliš obecných skutečnostech. Vždyť život člověka a struktura lidské společnosti, zvláště pak sepnutého církevního společenství, je nepopsatelně složitější! Přesto si myslím, že jsou na těchto příkladech vidět dva momenty. V církvi se skutečně nacházíme my, jednotlivci. Bez nás by byla jen málo patrná v tomto časném světě. Sem nás Pán Ježíš posílá, abychom se z individualit stávali tělem církve; aby naše osobní konání bylo čím dál méně rozeznatelné, ale aby jeho účinek prostřednictvím církve byl ve světě stále patrnější.

Proto také jistě stojí za to přemýšlet o tom, jak se tím tělem máme stát. Jaká máme obdarování? Proč právě nám Hospodin svěřil právě tyto hříbny? Možná dokonce není až tak důležité vědět, čím se uvnitř církve stát, ale jak se v ní nejlépe rozplynout.

Vaše mírnost ať je známa všem lidem. Pán je blízko.
Fp 4,5

Náš Pane, dej nám pevnou vůli svěřovat ti své konání. Dej nám bezmeznou důvěru v tebe a v to, že do naší blízkosti posíláš ty správné spolupracovníky. Dávej nám odvalu důvěřovat svým sestřím a bratrům, protože jsou to právě oni, kteří s námi přicházejí konat tvé velkolepé dílo. Amen.

Michal Hvězda, NO Blansko

Rozhovor s Michalem Devečkou, farárom v Hovoranech

Končící rok byl, alespoň v protestantských církvích, „rokem reformace“ - 31. října tomu bylo přesně 500 let, co přibil Martin Luther na vrata wittenberského chrámu svých 95 tezí proti odpustkům. Začínám touto otázkou z toho důvodu, že ty ses, jestli se nemýlím, Lutherovi věnovat (nejen) ve své doktorandské práci. Můžeš nám velice stručně říct, jaký hlavní význam a přínos v této události vidíš pro následující život křesťanské církve?

Nebudem sa opakovať a odporúčam prečítať si môj článok o Lutherovi v tomto čísle. Význam je teologický, ale aj spoločenský. Len to zhrniem: teologický – iné pochopenie vzťahu človek-Boh, skutkov, milosti, ospravedlnenia, sviatostí, kňazstva, odmietnutie pápežstva, iné pochopenie moci kľúčov atď. Skrátka Luther po teologickej stránke vytvoril úplne nový systém, nezávislý na Ríme, pápežskej a koncilovej moci, biskupskej jurisdikcii, a do centra diania postavil človeka tvárou tvár Bohu, ktorý sa k nemu nehodnému skláňa. Už to nebol človek, ktorý túžobne hľadel do neba a premýšľal, ako sa tam vyštveráť. Od dôb reformácie je v popredí človek ako jednotlivec a nie viac cirkev ako jednoliata masa na ceste k nebesám.

Z tých spoločenských prínosov: rozvoj vzdelanosti pre nižšie triedy obyvateľstva a aj pre dievčatá; Biblia dostupná v nemčine pre každú domácnosť; otec ako kňaz v rodine, ktorý (ak bol gramotný) pomocou plagátu „Malého Katechizmu“ mal povinnosť učiť deti viere. Nezávislosť na Ríme znamenala jednoznačný hospodársky rast a prostredie pre voľné šírenie moderných myšlienok. Lutherov prínos v otázke občianskeho práva. To všetko nám dnes pomáha svoju vieru dôstojne žiť a ani si neuvedomujeme, že aj Luther na tom mal svoj podiel.

Všetko je hlbšie popísané v mojom článku. Len dodám, že odvrátenou stranou reformácie boli vieroučné rozkoly, vzbury a vojny, ktoré si vyžiadali státisíce životov.

V naši cirkvi tomuto výročiu a tomuto roku vôbec nebyla venovaná zďaleka taková pozornosť, ako napr. v ČCE a ďalších ryze protestantských cirkvách. Lze říci, že by to mohlo vypovídat něco o charakteru naší církve? Jak to vnímáš ty?

V tejto otázke si skutočne, podľa môjho osobného názoru, trafil kliniec po hlavičke. Sme síce cirkev, ktorá sa hlási k modernistickému katolicizmu, ale vidím to jasne v názoroch kolegov, že veľa dobrého sa do našej tradície dostalo aj z nemeckej reformácie. Je to trochu hanba, že 500. výročie reformácie sa v našich obciach (česť výnimkám) ani neslávilo. Ja som sa pokúšal robiť prednášky, a stalo sa mi, že ma ľudia odbili s tým, že „bratře faráři, my spíše toho Husa“, alebo iní zase povedali „my nejsme evangelíci“. Tu zlyháva podľa mňa naše vedenie a duchovenstvo v tom, aby v tak vzácnom roku bolo ľuďom starostlivo vysvetľované, že aj lutherská tradícia je pevnou súčasťou našej tradície – nielen Farský, Hus a Jeroným. Nie sme evanjelici, ale keď vyhlásim biblické hodiny o Lutherovi (v 500. roku od reformácie) a ľudia ani o to nemajú záujem, svedčí to žalostne o neznalosti vlastnej tradície členmi našej cirkvi. Na tomto treba hodne popracovať. Keď naši členovia ani len nevedia, že luteranizmus mal markantný vplyv na Českou konfesi z r. 1575, ktorá je jedným z prameňov Základů víry, je to žalostné. Nejaké ekumenické aktivity k tomuto výročiu som síce postrehol, ale my sme mali toto výročie sláviť ďaleko razantnejšie ako súčasť našej vlastnej tradície, hoci sme vzišli ako cirkev z modernistického katolicizmu. Ani ja nesúhlasím so všetkým, čo Luther napísal, a niektoré jeho názory a argumentácie sa mi zdajú predpotopné. Zároveň však viem, že Luther je súčasťou našej cirkevnej tradície. Bolí ma však tá neznalosť a ignorancia našich veriacich, keď

ich vlastný farár s doktorátom z Luthera chodí prednášať kade-tade po evanjelických zboroch, no v domácej obci je všade len Farský a Hus, akoby Luther ani neexistoval a nemal pre nás žiaden význam. Nevidím v mojej obci ani len snahu sa o Lutherovi niečo dozvedieť.

Luther tehdy udělal více méně totéž, co přibližně o století dříve Jan Hus. V čem je to podobné a v čem zase rozdílné?

To je skôr otázka na spoločnú diskusiu s dr. Chadimom, alebo iným odborníkom na Husa. Ja som Husa do hĺbky neštudoval a necitím sa kompetentný odpovedať na takúto citlivú otázku, aby som niekoho nepomýlil. Zo svojho pohľadu môžem povedať len toto ako osobný názor a videnie Luthera:

Luther sám chápal Husov prínos ako nedokončenú reformáciu. Napísal, že Hus útočil primárne na morálku, no on útočí primárne na chybnú vierouku a napráva ju. Husa Luther chápal v prvom rade ako toho, kto rozhodne a nebojácne káral zhýralosť cirkvi, a doplatil na to životom. Husove vieroučné názory spoznal Luther hlbšie až na Lipskej dišpute z koncilových záznamov, keď bol Luther obvinený z husitstva, a potom z Husovho De ecclesia. Je známe, že vyjadroval s nimi súhlas. V Lutherovej dobe kolovala legenda, podľa ktorej Hus na hranici povedal: „**Husu upečou, ale sto let po ní vzejde labuť, která bude zpívat o reformě církve.**“ Luther vzťahoval toto údajné proroctvo na seba.

Dám tu zopár vecí na zamyslenie a nech si každý, kto pozná Husa, urobí záver sám: Hus napr. neodmietol pápežstvo ako také, aj keď tvrdil, že pápež je Antikrist; Luther odmietol pápežstvo ako nepotrebný ľudmi ustanovený úrad, ktorý nemá oporu v Písme. Hus neodmietol transsubstanciu (premenu chleba a vína rukami kňaza), no Luther to razantne odmietol ako mágiu. Luther katolicizmus plne opustil v zásadných veciach (pápežstvo, skutky, úcta k svätým, poriadok spásy, 2 sviatosti namiesto 7, reforma omše ako nekrva-

vej obety, prehodnotenie skazenosti človeka ... atď.). Luther vytvoril celý vieroučný systém nezávislý na pápežovi, konciloch a jurisdikčnej moci biskupov, nezávisle na kánonickom práve a moci kľúčov a bez apoštolskej postupnosti. Luther odmietol kánonické právo, keď ho v decembri 1520 spolu s pápežskou bulou ostentatívne hodil na horiacu hranicu; Hus to neurobil. Hus bol konciliarista – koncil je nad pápežom – Luther odmietol aj pápeža aj koncil ako neomylnú inštanciu výkladu Písma a viery. Pre Luthera jediným zdrojom viery je Písmo, ktoré vykladá samo seba, a odmietal uznať tradíciu a cirkevných otcov ako ďalší zdroj viery a princíp viery; Hus to neodmietol, hoci si uvedomoval že neomylnosť pápežstva a koncilov má svoje limity. To je len zopár bodov, na ktorých je jasné, že Husovo a Lutherovo vystúpenie boli dosť odlišné po teologickej stránke. Predsa len dobové pozadie bolo iné pri Husovi a iné pri Lutherovi. Hus je po filozofickej stránke realista; Luther už v kláštore čítal diela Ockhama, Biela, D´Aillyho a Husovho sudcu Gersona. Luthera po stránke filozofickej výbavy radíme k umiernennej nominalistickej tradícii.

V oboch prípadoch však nasledovali po čase nepokoje a radikálne pochopenie odkazu svojich majstrov. Záver si urobte sami.

A konečně - co znamená Lutherův odkaz pro tebe osobně?

Lutherove spisy sú akýmisi dopravnými značkami mojej cesty k Bohu. Vyrastal som ako luterán, sprevádzal ma Luther počas štúdia na fakulte, potom počas doktorandského štúdia. Luther je veľmi zaujímavou osobnosťou, až kým sa z neho nestane nejaký poloboh. Nie všetko, čo napísal Luther je bez chyby – aj on bol chybujúcim človekom. Nesúhlasím napr. s predestináciou, jeho poňatím slobody ľudskej vôle, jeho zdôvodnením o viere nemlúvniat, jeho poňatie Večere Pánovej nenecháva miesto pre nevysvetliteľné tajomstvo, jeho postoj k Židom a panické obavy z veľkého Turka a islamu snáď ani spomínať netreba, atď. Luther bol vo veci

vieery xenofób – to sa musí povedať a razantne odmietnuť, ale s pochopením, v akej pohnutej dobe to písal. Niektoré argumentácie považujem za prekonané, niektoré spory za zbytočné slovíčkarenie – ale o tom je teológia. Lutherova zbožnosť a praktický príklad otca-kňaza sú pre mňa asi najväčším odkazom. To, ako dokázal doma svoje deti učiť viere, k tomu vystavený nepriateľom, ktorí by ho najradšej zmietli zo sveta, a k tomu celému ešte prežívať zápas o prežitie reformácie. Luther to mal skutočne veľmi náročné. Čo s ním rozhodne nezdieľam, bol workoholizmus, ktorý mu podlomil zdravie natolko, že umiera pomerne mladý. Luther je ale príkladom toho, že pero a slovo spojené s osobným príkladom dokáže zmeniť celú spoločnosť. To je asi hlavný Lutherov odkaz pre nás kňazov – písať, diskutovať, zapájať sa do kritiky spoločnosti, ale začať od seba. Luthera nedokázali umlčať. Naše slová – písané a hovoréné – musí byť vidieť a počuť. Cirkev musí byť viditeľná tak, že sa každý deň z moci Božej obnovuje a nie je ticho a zavretá za svojimi múrmi. A ako Luther hovorí: cirkev sme my všetci – aj otec rodiny je z Božej moci kňazom vo svojej vlastnej domácnosti. Túto zodpovednosť neostať ticho máme teda my všetci.

Děkuji za rozhovor, Miroslav Kubíček

Vizitka náboženské obce Hovorany

Náboženská obec byla ustavena roku 1925, základy však byly tvořeny již od roku 1921 - v červnu toho roku se konaly první bohoslužby, sloužil bratr farář Oskar Malý z Uherského Brodu. Od roku 1923 byly bohoslužby slouženy v místní sokolovně. Příprava stavby chrámu Spasitele byla započata v roce 1951, slavnostně byl otevřen v roce 1957. Velkou měrou se o jeho vybudování zasloužil také bratr farář Alexej Novosad. V letošním roce jsme tedy oslavili šedesáté výročí sboru. Společenství je stále živé, v současné době zde slouží bratr farář Mgr. Michal Devečka, ThD.

Vzpomínka na Pražské jaro

Rok, který je před námi, je opět rokem významných a kulatých výročí. Zase je tam ta, jak se jí říká, „magická osmička“, která se už tolikrát a různě podepsala pod našimi dějinami.

I já bych si teď rád vzpomínal na jedno kulaté výročí. Neváže se ke konkrétnímu datu, spíše k určitému, přibližně půlročnímu období, které ale začínalo brzy po začátku roku, zhruba uprostřed ledna. Tenkrát se psal letopočet 1968 a pro období, které tehdy začalo, se vžil termín „**Pražské jaro**“. Asi přesnější název by byl „**Československé jaro**“, ale protože to začalo v Praze, tak budiž.

Tedy *Pražské jaro*...

Ty tři tečky nejspíš svědčí o jisté míře nostalgie. Nezapírám, je to tak. Bylo mi tehdy šestnáct („Jaký je člověk bloud, když je mu šestnáct let...“, říká klasik, v tomto případě Jean Arthur Rimbaud). Byl jsem v prvním ročníku třebečského gymnázia a všechny události, které se tehdy daly do pohybu, jsme v celé naší třídě prožívali nesmírně intenzivně. Dobře si pamatuji například na okamžik, kdy jsme s velikou radostí sundávali ze zdi obraz tehdejšího prezidenta Antonína Novotného, hned poté, co byla oznámena jeho rezignace, abychom na jeho místo velmi brzy ostentativně pověsili portrét Tomáše Gariggu Masaryka (našel jsem ho tehdy na půdě u své babičky v Bělé u Ledče nad Sázavou).

Jestli bych měl ale uvést něco, co pro mne tehdy znamenalo asi nejvíc (což jsem si tenkrát ještě ani moc neuvědomoval, to až postupem dalších let) a co mne ovlivnilo na celé další roky, desetiletí, v podstatě až do současnosti, tak to byla nejspíš oblast kultury, která se tehdy otevřela naplno. Literatura, poezie, výtvarné umění, hudba, film... Co tehdy vycházelo knih, novin, časopisů, to bylo do té doby nepředstavitelné. Navíc my jsme měli na gym-

náziu za třídního profesora Ladislava Nováka, což byla v té době již světově uznávaná osobnost v poezii i výtvarném umění, a on nám to, co mu bylo blízké, předával velmi spontánně naplno. V hodinách literatury jsme se například již tehdy seznamovali s „mladými a velmi perspektivními autory absurdního dramatu Václavem Havlem a Milanem Uhdem“. Atd., atd.

A ta atmosféra tenkrát! Srovnatelný s tím byl pouze listopad 1989, ale to už je docela jiná kapitola. Na začátku srpna 68 jsem byl pár dnů v Praze a to bylo opravdu nezapomenutelné. Stačilo se jen projít po Karlově mostě... (např. na chodníku tam seděl, hrál a zpíval Jaroslav Hutka, tehdy v duu s Petrem Kalandrou, dnes, žel, již nežijícím, každých pár kroků debatní kroužky, politikou žili doslova všichni). Zkrátka nádhera, nádhera, nádhera. Zvlášť, když je člověku šestnáct...

Naše třída, jak jsem se již zmínil, všechno tohle prožívala nesmírně intenzivně a snažili jsme se, což je samozřejmě také vlastní tomu věku, nezůstat pouhými pozorovateli, ale také se patřičně „zapojit“. A tak, když v červnu 1968 vyšlo prohlášení „**Dva tisíce slov**“ (autorem byl Ludvík Vaculík, ještě je mám schované!), tak jsme poslali do redakce tehdejších Literárních listů velice nadšený a souhlasný dopis, který celá třída podepsala.

Ale to už byl červen, pak začaly prázdniny, červenec, a potom srpen...

A ten dopis, který jsme tehdy do redakce LL poslali, ten si soudruzi dobře schovali a vytáhli ho, když jsme měli dva týdny před maturitou a kdy se již naplno rozjížděla Husákova „normalizace“...

Miroslav Kubíček

Modlitba (nejen) před volbou prezidenta

Svatý Bože, náš Otče, děkujeme ti za množství tvých dobrých darů, ze kterých se smíme těšit: především za svobodu, demokracii, za pokoj, bezpečí i dostatek.

Děkujeme za všechny dobré a slušné lidi, kteří obětavě usilovali a usilují o pravdu, spravedlnost a právo.

Děkujeme za všechny, kterým není lhostejno, co se děje u nás i ve světě.

Děkujeme ti za svědky tvé pravdy v naší zemi.

Děkujeme za každé znamení tvé přítomnosti a tvého díla mezi námi.

Prosíme tě: Chraň všechno to dobré.

Probouzej svědomí nás všech, ať žijeme jako svobodní a odpovědní lidé.

Ať dobrodiní svobody a demokracie pouze neužíváme, ale také sami přispíváme k jeho rozvoji, prohloubení a ochraně.

Chraň nás, abychom se učili odolávat manipulaci, projevům nenávisti, strachu a arogance, i všem pokusům rozdmýchávat nejnížší vášně.

Pomoz nám, abychom volili dobře, moudře a uváženě. Ne podle povrchního zdání, ale podle charakteru a duchovních i lidských předpokladů kandidátů.

Daruj i nám dnes takovou touhu po pravdě a svobodě i takovou odvahu, jakou jsi daroval našim předkům. Připojujeme se k jejich odkazu a spolu s nimi ve společenství tvých svatých voláme:

Smiluj se nad námi. Chraň nás od Zlého a daruj nám duchovní i mravní obnovu. Pro Ježíše Krista, tvého Syna a našeho Pána.

Amen.

P. S. „Návod k použití“ :-)

- 1) Do onoho „my“ této modlitby zahrnujeme nejen „nás v církvi“, nýbrž „my“ všech lidí – v naší zemi i ve světě. Modlíme se nejen za sebe. Předstupujeme před Boha ve spojení se všemi lidmi. Všichni jsou stvořeni k Božímu obrazu. Všichni mají schopnost a odpovědnost poznávat a konat pravdu a dobro. Pro všechny přišel také Kristus a všechny chce obnovit v Božím království.
- 2) Stav světa i našeho národa vyžaduje vytrvalé a věrné modlitby.
- 3) „Vytrvalé“ znamená „pořád, při každé možné příležitosti. Stále a stále, nikdy to nevzdávat.“ V osobní modlitbě jedince, stejně jako v různých podobách společné modlitby. Říkáme, že to je „běh na dlouhou trať“ a je to pravda. „Pořád a pořád“, proto nejen jednou za 5 let před volbami. Pořád. Výsledek voleb ukazuje stav národa. Můžeme být z tohoto stavu nešťastní, nespokojení, ale jako křesťané jsme povoláni svými modlitbami a svědectvím přispívat k jeho změně. Vezměme vážně své poslání. Vždyť máme „usilovat o naplnění současného snažení mravního a poznání vědeckého Duchem Kristovým“ (*Preambule Ústavy ČČSH*)
- 4) „Věrně“ znamená s důvěrou v Boha, který je dobrý a chce dávat dobré věci a vést svět i lidstvo k završení ve slávě Kristově. Bůh chce všechno obnovit. Navzdory úpadku, který vidíme, smíme doufat a čekat, že Bůh nakonec všechno učiní novým.
- 5) Posilujme se navzájem v této biblické naději a sdílejme ji také s lidmi kolem nás. Kéž Bůh sám v nás tuto naději chrání!
- 6) Koho napadnou lepší a výstižnější slova modlitby, nechť je použije a podělí se o ně s druhými. Slova nejsou to nejdůležitější. Klíčová je společná duchovní jednota a společné nasměrování k tomu, aby se ve všem naplňovala Boží dobrá vůle.

Petr Šandera

Doporučujeme ...

Karel A. Deurloo – Exodus a exil

Od vydání této knihy uplynulo sice již 10 let, dostala se mi ale do rukou teprve nedávno a zaujala mne natolik, že bych na ni chtěl upozornit.

Deurloo je emeritním profesorem Starého zákona na Amsterodamské univerzitě. V tomto svém díle se soustředí na dvě události, které vnímá jako ústřední poselství Starého zákona – na exodus a exil, tedy vyjití Izraele z egyptského otroctví a návrat z babylonského zajetí. Tato dvě témata a jejich bezprostřední provázanost vnímá jako určující pro víru nejen starozákonních, ale i novozákonních svědků.

Z nizozemského originálu přeložil Martin Prudký, vydalo nakladatelství EMAN, Benešov 2007.

Otakar A. Funda – K filosofii náboženství

K filosofii náboženství máme k dispozici několik důležitých děl (za všechny např. Richard Schaeffler, Filosofie náboženství, Academia 2003, anebo Helena Pavlicová, Břetislav Horyna, Filosofie náboženství, Masarykova univerzita Brno 1999), nyní je doplňuje útlé, ale velmi zajímavé dílo profesora Otakara A. Fundy.

Funda si sice nedá ujít ani jednu příležitost, při které by mohl zdůraznit, že vše vnímá z pohledu ateisty, ale snad právě proto, že k problému přistupuje v podstatě nezaujatě, řekli bychom „ze zorného úhlu filosofa“, mohou být jeho myšlenky cenné a obohacující i pro nás.

Vydalo nakladatelství Karolinum 2017.

M. Kubíček

Taizé víkend

SMÍŘENÍ

4. - 6. 5. 2018

Víkend pro českou a
německou mládež
v Mariánských Lázních

Přijedte do Mariánských Lázní prožít víkend s dalšími mladými lidmi, kteří touží poznat přátele z Německa. Neznalost němčiny není překážkou. Vše bude tlumočeno.

Program:

- seznámení se s komunitou TAIZÉ a sdílení vlastních zkušeností
- modlitby Taizé, zpěv písní, biblické úvodky, diskuse
- seznamovací a jiné hry
- bibliolog – objevme společně biblické texty jinak
- výlet na rašeliněště Kladská
- čas na prozkoumání lázeňského města
- pokud hraješ na nějaký hudební nástroj, přivez ho sebou

Místo konání: Hotel Zlatý zámek,

Klíčová 167/4, Mariánské Lázně

Jídlo: pátek – večeře

Sobota – snídaně – oběd – večeře

Neděle – snídaně – oběd

Účastnický poplatek:

Účastníci/ účastník mladší 18ti let jen v doprovodu osoby starší 18ti let!

Pozvánka

Taizé víkend – SMÍŘENÍ

4. – 6. 5. 2018

Přijezd: pátek do 16 hodin

Odjezd: neděle po 13 hodině

PŘIHLÁŠKA

Jméno: .....

Příjmení: .....

Datum narození: .....

Adresa: .....

.....

.....

Telefonní číslo: .....

Email: .....

Jsi vegetarián? .....

Vyplněné pošlete nejpozději do 31.3.2018

na: Zuzana Kalenská

B. Němcové 5

353 01 Mariánské Lázně

Email: zuzana.kalenska@raz-dva.cz

Datový plán

Prosinec

- 2. 12. – kurz základů teologie
- 3. 12. – první neděle adventní
- 7. 12. – vikariátní konference duchovních Brno
- 9. 12. – zasedání Ústřední rady
- 14. 12. – vikariátní konference duchovních Vysočina
- 24. 12. – Štědrý den
- 25. 12. – Boží hod vánoční
- 26. 12. – prvomučedník Štěpán
– sbírka na celocírkevní diakonii
- 28. 12. – Den umučených betlémských dětí (Mládátek)
- 31. 12. – Rodiny Páně

Leden

- 5. 1. – jednání Diecézního revizního finančního výboru
- 6. 1. – bohoslužba k výročí CCŠH, sněmovní sbírka
– ústřední rada
- 11. 1. – vikariátní konference duchovních Vysočina
- 15. 1. – zasedání Diecézní rady
- 16. 1. – vikariátní konference duchovních
Východní Morava
- 20. 1. – kurz pro mladší animátory
- 25. 1. – uzávěrka přijímání materiálů pro jednání DR
(do 10 hod.)
- 26. 1. – jednání Diecézního revizního finančního výboru

Únor

- 1. 2. – vikariátní konference duchovních Brno
- 1. až 4. 2. – setkání mládeže
- 3. 2. – kurz základů teologie
- 5. 2. – zasedání Diecézní rady
- 8. 2. – vikariátní konference duchovních Vysočina
- 10. 2. – zasedání Ústřední rady
- 14. 2. – Popeleční středa
- 17. 2. – vzdělávání pro statutáře náboženských obcí
- 22. 2. – uzávěrka přijímání materiálů pro jednání DR
(do 10 hod.)
- 23. 2. – jednání Diecézního revizního finančního výboru

Březen

- 3. 3. – kurz základů teologie
- 5. 3. – zasedání Diecézní rady
- 8. 3. – společná vikariátní konference duchovních
– jednání teologického poradního sboru (13:00)
- 10. 3. – kurz pro mladší animátory
– zasedání Ústřední rady
- 12. až 14. 3. – duchovní cvičení
- 17. 3. – vikariátní shromáždění Brno
- 23. 3. – uzávěrka přijímání materiálů pro jednání DR
(do 9 hod.)
– jednání Diecézního revizního finančního výboru
- 25. 3. – Květná neděle
- 29. 3. – Zelený čtvrtek
- 30. 3. – Velký pátek
- 31. 3. – Bílá sobota

Vinný kmen

občasník brněnské diecéze číslo 24

Vydala brněnská diecéze Církve československé husitské
v roce 2017

© Brněnská diecéze CČSH

Redakční rada: šéfredaktor: Miroslav Kubíček,
členové: Petr Šandera, Michaela Kubíčková, Pavel Pospíšil

Stálí dopisovatelé: Jiří Sladký, Michal Hvězda

Sazba a tisk: Tiskové středisko DR CČSH v Brně.
Fotografie neoznačené autorem pocházejí z archivu DR.

Určeno pro vnitřní potřebu CČSH